

**РЕГУЛЯТОРНІ ПРОЦЕДУРИ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СТИМУЛЮЮЧОГО
ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Курепіна О. Ю.

*кандидат юридичних наук,
докторант*

*Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В. К. Макутова
Національної академії наук України»
м. Київ, Україна*

Слід зазначити, що правове регулювання сфери господарських відносин відзначається специфікою, яка знаходить вияв у визначенні державою особливого порядку підготовки та прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на регламентацію господарської діяльності. Зокрема, такими особливостями відзначається процес регуляторної діяльності, завершальним етапом якого є прийняття регуляторного акта. І саме регуляторним актом закладається майбутня модель правового регулювання господарських відносин із використанням комплексу правових засобів стимулюючого характеру.

Відповідно від ефективності організації та здійснення регуляторної діяльності залежатиме ступінь дієвості стимулюючого правового режиму господарювання, змістовне наповнення якого представлено у попередніх авторських розробках [1].

За підсумками аналізу вітчизняного досвіду правотворчої діяльності виявлено непоодинокі випадки, коли держава, використовуючи різні техніко-юридичні прийоми, виключає з-під сфери дії Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 [2] групи суспільних відносин, регулювання яких здійснюється із використанням системи правових норм, що є невід'ємним елементом стимулюючого правового режиму господарювання.

Зокрема, вбачається за можливе виділити наступні найбільш поширені прийоми юридичної техніки, із використанням яких всупереч вимогам правової визначеності та «якості закону» розширюється перелік виключень з-під сфери дії Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»:

1. Внесення змін до окремих актів законодавства України із фіксацією правової норми, згідно з якою ті чи інші відносини або їх складові

виключаються з-під сфери дії Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» та які жодним чином не узгоджуються із зазначеним Законом.

Зокрема, про такі випадки красномовно свідчать деякі положення Податкового кодексу України від 02.12.2010 (далі – ПК України), якими було його доповнено шляхом внесення відповідних змін. Так, згідно з абз. 5 пп. 266.4.2 п. 266.4 ст. 266 ПК України, на рішення сільських, селищних, міських рад про встановлення пільг з податку, що сплачується на відповідній території, з об'єктів нежитлової нерухомості, що розташовані на території індустріального парку та перебувають у власності учасників індустріального парку, включеного до Реєстру індустріальних парків, не поширюється дія Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

Додатково можна навести норми абз. 1-4 п. 11 підрозділу 6 розділу XX ПК України, якою встановлено, що тимчасово, до 1 січня 2035 року, в частині плати за землю за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено, що використовуються в рамках реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями (крім інвестиційних проектів у сферах добування з метою подальшої переробки та/або збагачення корисних копалин) відповідно до Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні», органи місцевого самоврядування можуть:

встановлювати ставки земельного податку та орендну плату за землі державної та комунальної власності в розмірі, меншому ніж розмір земельного податку, встановлений рішенням відповідного органу місцевого самоврядування для певної категорії земель, що сплачується на відповідній території;

звільняти від сплати земельного податку.

До таких рішень органів місцевого самоврядування та/або рішень про внесення змін до таких рішень не застосовуються вимоги, встановлені як окремими статтями ПК України, так і Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [3].

2. Прийняття законів України, предмет регулювання яких не стосується засад державної регуляторної політики та регуляторної діяльності, але у прикінцевих та перехідних положеннях містяться правові норми, якими вносяться зміни до Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

У якості одного з таких прикладів можна навести Закон України «Про матеріали і предмети, призначені для контакту з харчовими продуктами» від 03.11.2022, який ще не набрав чинності, окрім деяких пунктів, зазначених у Розділі VII «Прикінцеві та перехідні положення». Зокрема, ст. 3, яка передбачає виключення з-під сфери дії Закону України «Про

засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», було доповнено новими абзацами такого змісту:

– «нормативно-правових актів, що містять положення, спрямовані на виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони, у тому числі додатків до неї;

– нормативно-правових актів, що містять положення, спрямовані на виконання Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору та Декларації про її доповнення, інших міжнародних договорів України з НАТО та/або уповноваженими органами НАТО;

– нормативно-правових актів, що містять положення, пов'язані з будь-якою стадією укладення, ратифікації, затвердження, прийняття, приєднання, виконання, пролонгації, реєстрації, припинення дії та/або зупинення дії міжнародних договорів України» (пп. 2 п. 4) [4].

Зазначені зміни до Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» вже набрали чинності, втім назвати їх позитивними навряд чи можливо.

Насамперед, це пов'язано з тим, що внаслідок зазначених вище змін регуляторна діяльність з підготовки більшості нормативно-правових актів, які створюють передумови для впровадження стимулюючого правового режиму господарювання, на даний час не здійснюється. І це, перш за все, стосується системно важливих актів законодавства України у сфері надання державної допомоги суб'єктам господарювання.

Зокрема, до числа таких нормативно-правових актів відносяться критерії оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги, які затверджуються на підзаконному рівні актами Кабінету Міністрів України.

Варто зауважити, що обрана Верховною Радою України підстава для виключення з-під сфери дії Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» відносин з прийняття регуляторних актів, що містять положення, спрямовані на виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, навряд чи може бути визнана юридично обґрунтованою та такою, що сприяє коректній імплементації у національне законодавство як зазначеної Угоди, так і *acquis communautaire* Європейського Союзу, в цілому.

У зв'язку з цим, вже зараз доцільно вжити заходів щодо приведення техніко-юридичних прийомів визначення сфери застосування Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» у відповідність до засад техніки нормопроєктування, втілених у Законі України «Про правотворчу діяльність» від 24.08.2023, не зважаючи на те, що введення в дію норм зазначеного Закону відкладено

у часі. При цьому важливо забезпечити практичну реалізацію положень ст. 34 Закону України «Про правотворчу діяльність», якою встановлено вимоги до змісту нормативно-правового акта, а саме щодо: відповідності норм права, що містяться у нормативно-правовому акті, нормативно-правовим актам вищої юридичної сили та узгодженості з нормативно-правовими актами рівної юридичної сили; спорідненості та логічної послідовності викладення норм права (зокрема, до нормативно-правового акта включаються лише ті норми права, що стосуються його предмета регулювання) [5].

Вищенаведений аналіз додатково наводить на думку щодо доцільності закріплення у ст. 3 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» норми про, те що виключення з-під сфери дії цього Закону відбуваються лише шляхом внесення змін до цього Закону.

Література:

1. Курепіна О.Ю. Стимулюючий правовий режим господарювання у системі господарського права: поняття та співвідношення зі спеціальним режимом господарювання. *Економіка та право*. 2023. № 3. С. 18–40. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.03.018>

2. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

4. Про матеріали і предмети, призначені для контакту з харчовими продуктами: Закон України від 03.11.2022 № 2718-IX. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2718-20#Text>

5. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>